

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ของประเทศไทย”

นางพรพิศ เพชรเจริญ

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ ๑
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับ
การประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙

สำนักพัฒนาบุคลากร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๕๗

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

วันที่...../...../.....

เลขทะเบียน.....

เลขหมู่.....

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง “แนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ของประเทศไทย”

นางพรพิศ เพชรเจริญ

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร “การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ ๑
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ ๘ ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับ
การประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ ๙

สำนักพัฒนาบุคลากร
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๔๗

LIRT

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

Legislative Institutional Repository of Thailand

บทคัดย่อ

ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย มีวิวัฒนาการนับตั้งแต่เริ่มมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ มีการแก้ไขกฎหมายและประกาศกฎกระทรวงอย่างต่อเนื่อง และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งได้กำหนดมาตรการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากโครงการหรือกิจการที่มีแนวโน้มว่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะรุนแรง จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อเสนอขอรับความเห็นชอบก่อนดำเนินการ และล่าสุดมีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดหลักการสำคัญๆ ทางด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตามระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันประสบปัญหาข้อจำกัดอันเกิดจากความล้าสมัยของหลักการที่ออกตามกฎหมายส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งออกมาก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นจะต้องปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญทางด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนว่าจะให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในขั้นตอนใด ปัญหาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่ครบถ้วนขาดความน่าเชื่อถือทางด้านวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้ประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ยอมรับผลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความขัดแย้งในพื้นที่การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาขนาดต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มจะสูงขึ้น

ในรายงานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพปัญหา ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยได้นำกรอบแนวทางการศึกษาปรับปรุงระบบวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ โดยนำเอาหลักการบริหารจัดการแนวใหม่ การบูรณาการองค์ความรู้มาเป็นทฤษฎีในการวิเคราะห์แนวทาง

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า แนวทางในการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยนั้น จะต้องปรับปรุงทั้งระบบอย่างบูรณาการนับตั้งแต่ขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมของประชาชน ความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งกองทุนและองค์การมหาชนด้านการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม การกำหนดประเภทและขนาดของโครงการ ตลอดจนการบูรณาการการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสังคมและสุขภาพ ทั้งนี้ จักต้องเน้นจิตสำนึกประโยชน์สาธารณะให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะต้องหามาตรการป้องกันปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(๑)
สารบัญ	(๓)
สารบัญตาราง	(๕)
สารบัญภาพ	(๖)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑. ความเป็นมาของปัญหา	๑
๒. การจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย	๒
๓. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา	๔
๔. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	๔
บทที่ ๒ ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๕
๑. นิยามและความหมาย	๕
๒. ความเป็นมาของระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๖
๓. ความสำคัญของระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๙
๔. ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน	๑๑
๔.๑ โครงการที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๑๑
๔.๒ ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๑๕
๔.๓ หน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๑๖
๔.๔ ขั้นตอนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๑๖
๔.๕ การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๑๙
๔.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชน	๑๙
บทที่ ๓ การปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย	๒๐
๑. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๒๐
๒. แนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๒๐
๒.๑ ประเด็นที่ ๑ ขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๒๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๒.๒ ประเด็นที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๒๔
๒.๓ ประเด็นที่ ๓ ความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๒๘
๒.๔ ประเด็นที่ ๔ การจัดตั้งกองทุนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๓๐
๒.๕ ประเด็นที่ ๕ องค์กรมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๓๑
๒.๖ ประเด็นที่ ๖ ผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๓๒
๒.๗ ประเด็นที่ ๗ การกำหนดประเภทและขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำรายงาน	๓๓
๒.๘ ประเด็นที่ ๘ การบูรณาการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมและสุขภาพ	๓๕
บทที่ ๔	๔๐
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๔๐
๑. แนวทางการปรับปรุงขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๔๐
๒. แนวทางการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๔๕
๓. แนวทางการปรับปรุงความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๔๖
๔. แนวทางการจัดตั้งกองทุนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๔๖
๕. แนวทางจัดตั้งองค์กรมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๔๗
๖. แนวทางการปรับปรุงผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๔๗
๗. แนวทางการปรับปรุงการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	๔๘
๘. แนวทางการบูรณาการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านสังคมและสุขภาพ	๔๙
บรรณานุกรม	๕๐
ประวัติผู้ศึกษา	๕๒

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑. วิวัฒนาการในการนำระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้ ของประเทศไทย	๘
๒. แสดงโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมจำนวน ๒๒ โครงการ	๑๓

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑.	ขั้นตอนการพิจารณา EIA สำหรับโครงการเอกชนและโครงการที่ต้องขอรับความเห็นของคณะรัฐมนตรี	๑๙
๒.	ขั้นตอนการพิจารณา EIA สำหรับโครงการเอกชนและโครงการที่ไม่ต้องขอรับความเห็นของคณะรัฐมนตรี	๒๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยมีการใช้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายนับตั้งแต่การให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมโดยรวม การกำหนดค่ามาตรฐานมลพิษต่างๆ การกำหนดหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย หรือการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ในส่วนของการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในทุกๆ ด้านและชุมชนใกล้เคียง และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบดังกล่าว จากกรณีการพัฒนาเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดร่วมกันได้อย่างยั่งยืน ในอดีตที่ผ่านมาการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีประโยชน์อย่างมากในการช่วยถ่วงดุลของโครงการพัฒนาต่างๆ ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ามีหลายกรณีที่มีการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมประสบปัญหาทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่อาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ในภาวะปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายๆ สิ่ง ทั้งในส่วนของรูปแบบการดำเนินการของเจ้าของโครงการ รูปแบบการจัดการโดยอาศัยระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมามีปัญหาหลายประการเช่น การกำหนดประเภทของกิจกรรมที่ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระบบองค์การที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความชำนาญของผู้ทำการศึกษา การไม่เปิดเผยข้อมูลในส่วนของหน่วยงานเจ้าของโครงการ การจัดทำรายงานที่ขาดความเป็นกลาง กระบวนการพิจารณารายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีประสิทธิภาพและการขาดผู้ชำนาญการที่มีคุณภาพในการพิจารณารายงาน ซึ่งอาจส่งผลให้คุณภาพของรายงานด้อยลง การขาดระบบการลงโทษที่เคร่งครัด รวมถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และเพื่อทราบถึงข้อบกพร่องของระบบที่ควรรับดำเนินการปรับปรุง รวมถึงศึกษาถึงองค์ประกอบ

อื่นๆ ที่สามารถพัฒนาระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนและสมดุลต่อไป

๒. การจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมาตามลำดับ นับตั้งแต่ในอดีตที่ได้เริ่มบรรจุแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จนปัจจุบันได้กำหนดในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญสูงสุดอย่างหนึ่งของประเทศดังได้ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ นอกจากนี้ยังได้มีการตรากฎหมายอีกหลายฉบับเพื่อใช้ในการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดหลักการสำคัญๆ เพื่อเป็นพื้นฐานของการจัดการไว้รวม ๗ มาตราด้วยกัน ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๔๖ ได้กล่าวถึงการที่ประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุง รักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา ๕๖ กำหนดให้ชัดเจนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโครงการที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยระบุว่าโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนที่มีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนี้ มาตรา ๕๙ ยังระบุถึงสิทธิของประชาชนในการรับทราบข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือส่วนราชการท้องถิ่น ก่อนมีการดำเนินโครงการที่อาจมีผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ในทำนองเดียวกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังตระหนักว่ามีเพียงแต่การกำหนดสิทธิของประชาชนด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย ยังกำหนดให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของชนชาวไทยทุกคนด้วย นอกจากนั้นในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๙ ยังกำหนดให้รัฐบาลต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ทั่วสุด หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๙๐ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากจึงทำให้สังคมไทยต้องจัดเตรียมกลไกการบริหารประเทศให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กลไกที่สำคัญเป็นลำดับรองลงมาคือการตราพระราชบัญญัติเพื่อทำหน้าที่เป็นกรอบกติกาในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยขณะนี้ประเทศไทยมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จะมีการประกาศใช้ทำให้เจตนารมณ์บางประการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังไม่สะท้อนในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ และตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นเพื่อให้สังคมไทยมีโครงสร้างทางกฎหมายเพียงพอในการทำหน้าที่เป็นกรอบกติกาสำคัญในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันสามารถกล่าวได้ว่า ได้ดำเนินไปตามกรอบกติกาของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการดำเนินการของส่วนราชการไม่ว่าจะเป็นส่วนของภาคการเมือง ภาคราชการส่วนกลาง ภาคราชการส่วนภูมิภาค ภาคราชการส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน และภาคเอกชน ได้มีการจัดระบบการทำงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายระบุพอสมควร เช่น การมีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ การมีกองทุนสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม การมีแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม การทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การควบคุมมลพิษด้านต่างๆ มาตรการส่งเสริม และการรับผิดชอบความผิดทางแพ่ง ภาระงานทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของหน่วยงานราชการหลักสามหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้วยังมีพระราชบัญญัติฉบับอื่นๆ อีกมากที่มีส่วนในการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยังมีหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอีกหลายหน่วยงานที่ล้วนมีส่วนในการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเช่นกัน

ถึงแม้การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้พัฒนาอย่างมากแต่การบริหารจัดการยังประสบปัญหาอยู่ที่ต้องได้รับการแก้ไขต่อไป ปัญหาการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญประกอบด้วย

- ๑) ปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย
- ๒) ปัญหาด้านเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ๓) ปัญหาด้านการสร้างจิตสำนึก
- ๔) ปัญหาด้านบุคลากร
- ๕) ปัญหาด้านการบริหารจัดการข้อมูล
- ๖) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมกับการค้าต่างประเทศ

๓. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

ในการจัดทำรายงานส่วนบุคคลฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยจำกัดขอบเขตในการศึกษาเฉพาะการวิเคราะห์สภาพปัญหาระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเท่านั้น โดยผู้จัดทำรายงานได้นำเอาเอกสารประกอบการรับฟังความคิดเห็นการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ มาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ เนื่องจากเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาว่าทิศทางแนวโน้มของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยที่จะได้รับการปรับปรุงจากหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องจะเป็นไปในลักษณะใด ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้เป็นกลไกที่สำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและสมดุลและเป็นที่ยอมรับของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔. ประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษา

เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๒

ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑. นิยามและความหมาย

๑.๑ นิยาม

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาคาดการณ์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในทางบวกและทางลบจากการพัฒนาโครงการหรือกิจการที่สำคัญ เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและใช้ในการประกอบการตัดสินใจพัฒนาโครงการหรือกิจการ ผลการศึกษาจัดทำเป็นเอกสารเรียกว่า รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA)

๑.๒ ความหมาย

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือเรียกให้เฉพาะกรณีคือ “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม”

Environmental	หมายถึง	ระบบสิ่งแวดล้อม
Impact	หมายถึง	ผลกระทบ
Assessment	หมายถึง	การประเมิน

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีความหมายโดยรวมคือ การใช้หลักวิชาการในการทำนายหรือคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบของการดำเนินโครงการพัฒนาที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมในทุกๆ ด้านทั้งทางทรัพยากรธรรมชาติและทางเศรษฐกิจสังคม เพื่อจะได้หาทางป้องกันผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถฟื้นกลับคืนมาได้โดยง่ายและมีประโยชน์ มีประสิทธิภาพสูงสุดและคุ้มค่าที่สุด ตลอดจนการเสนอแนะมาตรการในการแก้ไขผลกระทบ (Mitigation Plan) และแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม (Monitoring Plan) ทั้งในระหว่างการก่อสร้างและดำเนินโครงการ

๒. ความเป็นมาของระบบวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ต้องมีการศึกษาและจัดทำเป็นรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment หรือที่เรียกกันอย่างย่อว่า EIA) นั้น ประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศแรกที่น่ามาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัตินโยบายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ปี ค.ศ. ๑๙๖๙ (The National Environmental Policy Act ๑๙๖๙ : NEPA) และจากจุดเริ่มต้นของการบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นเอง ที่ทำให้บรรดาประเทศต่าง ๆ อีกหลายประเทศได้นำเอามาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มาใช้บังคับโดยการบัญญัติเป็นกฎหมายว่าด้วยการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีฐานทางกฎหมายรองรับกันอย่างแพร่หลาย เช่น ประเทศแคนาดาได้มีการประกาศใช้ The Canadian Environmental Assessment Act ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) ก็ได้มีการออกเป็นข้อบัญญัติของประชาคมยุโรป คือ Directive ๘๕/๓๓๗ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๑๙๘๕ ว่าด้วยการประเมินผลกระทบจากโครงการบางอย่างของรัฐและเอกชนต่อสิ่งแวดล้อม (Council Directive of ๒๗ June ๑๙๘๕ on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment) ประเทศออสเตรเลียก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (ผลกระทบจากข้อเสนอโครงการ) The Environment Protection (Impact of Proposals) Act ๑๙๗๔ รวมทั้งในภูมิภาคเอเชีย เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย อินเดีย ศรีลังกา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ เป็นต้น ต่างก็ใช้กลไกการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน และในที่สุดจากปัญหาวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการหรือกิจการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งไม่มีการควบคุมและป้องกันปัญหาที่เพียงพอจนกลายเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยความตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น บรรดาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการนำเอามาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้โดยบัญญัติเป็นกฎหมายขึ้นมารองรับเพื่อให้การบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทยได้นำมาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเข้ามาบังคับใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยระบุไว้ในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นครั้งแรก ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและ

รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๑ แต่เริ่มเป็นระบบ และมีผลบังคับใช้
 อย่างแท้จริง เมื่อได้มีประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน เรื่อง กำหนด
 ประเภท และขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องมีรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกัน
 และแก้ไขผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้กำหนดประเภทและขนาดของโครงการ
 หรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ไว้ในบัญชีท้ายประกาศฉบับนี้ จำนวน ๑๐
 ประเภทที่จะต้องมีรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกันและแก้ไข ผลกระทบกระเทือน
 ต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ในระยะเตรียมงานและต้องเสนอรายงานนั้นต่อสำนักงาน
 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะดำเนินโครงการหรือ
 กิจการนั้น ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ได้ถูกนำมาบัญญัติไว้
 ดังปรากฏอยู่ในหมวด ๓ เรื่องการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ ๔ การทำรายงานการวิเคราะห์
 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตั้งแต่มาตรา ๔๖ ถึงมาตรา ๕๑ รวมทั้งสิ้น ๖ มาตราด้วยกัน ซึ่งได้เพิ่มความ
 ชัดเจนในการจัดทำรายงานนี้มากขึ้นด้วยเหตุผลที่ว่า การทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
 สิ่งแวดล้อมนับเป็นมาตรการหนึ่งที่ใช้ในการป้องกันปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการ
 ดำเนินโครงการหรือกิจการที่มีแนวโน้มว่าจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะรุนแรง จะต้อง
 จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อเสนอขอรับความเห็นชอบก่อนจะดำเนินการ
 ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายฉบับดังกล่าวได้มีการออกประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์
 เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนด ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ
 รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น ๓ ฉบับ
 ในปัจจุบันโดยประกาศกระทรวงฉบับแรกประกาศไว้จำนวน ๑๑ ประเภท ตามประกาศกระทรวง
 ฉบับลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๕ ต่อมาได้มีประกาศกระทรวง ฉบับที่ ๒ ประกาศเพิ่มเติมอีก
 จำนวน ๔ ประเภท ตามประกาศ กระทรวง ฉบับลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๓๕ และล่าสุดมีประกาศ
 กระทรวง ฉบับที่ ๓ แก้ไขและเพิ่มเติมอีกจำนวน ๓ ประเภท ตามประกาศกระทรวง ฉบับลงวันที่
 ๒๒ มกราคม ๒๕๓๙ ดังนั้น รวมจำนวนโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์
 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ๒๒ ประเภทในปัจจุบัน (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ วิวัฒนาการในการนำระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาใช้
ของประเทศไทย

พ.ศ.	วิวัฒนาการของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
๒๕๑๘	พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘
๒๕๒๑	พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๑
๒๕๒๒	พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๒๒
๒๕๒๔	ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการที่ต้องมีรายงานเกี่ยวกับการศึกษาและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มีโครงการต้องจัดทำรายงาน ๑๐ ประเภทโครงการ)
๒๕๒๗	กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๗) เกี่ยวกับการจดทะเบียนนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงาน
๒๕๓๕	พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานจำนวน ๒ ฉบับ ทำให้มีโครงการที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานรวม ๑๙ ประเภท ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๒ ฉบับ
๒๕๓๙	ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ซึ่งประกาศเพิ่มเติมโครงการอีก ๓ ประเภท ทำให้ปัจจุบันมีโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๒๒ ประเภท

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

พ.ศ.	วิวัฒนาการของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
๒๕๓๙ (ต่อ)	ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙)
๒๕๔๐	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งได้ให้สิทธิแก่บุคคล ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ บำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ไว้ในหลายมาตราได้แก่ มาตรา ๔๖ , ๕๖ , ๕๙ , ๒๙๐ ซึ่งทำให้เกิดความตื่นตัวของประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ในการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
๒๕๔๓	ประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. ๒๕๔๓) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ. ๒๕๔๓) เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการที่จัดทำเสนอตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ซึ่งเป็นโครงการชุดพักอาศัย โครงการโรงพยาบาล หรือสถานพยาบาล อาคารอยู่อาศัยรวมซึ่งได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารแล้วโดยยังมีได้เสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๓. ความสำคัญของระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีลักษณะเฉพาะคือเป็นการศึกษาทางวิชาการในหลายสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นการคาดการณ์หรือทำนายล่วงหน้าถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัฒนา หากศึกษาคาดการณ์แล้วพบว่าอาจมีผลกระทบ

ก็จะต้องมีมาตรการป้องกันหรือลดผลกระทบให้ล่วงหน้า เพื่อมิให้เกิดความเสียหายขึ้นและต้องมาแก้ไขในภายหลังซึ่งไม่คุ้มค่า

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญหลายประการ ทั้งทางด้านความสำคัญ ต่อการวางแผนและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความสำคัญในด้านอื่นๆ ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนสำคัญในการวางแผนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และจะช่วยในการมองปัญหาต่างๆ ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการพิจารณาด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการมองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นประเด็นหลักอย่างที่เคยปฏิบัติมา อันก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะเป็นประโยชน์อย่างมากหากได้รับการนำมาใช้ในการวางแผนป้องกันปัญหา ตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ และมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้ถูกนำมาใช้ในการออกแบบรายละเอียดโครงการ เพื่อก่อสร้างและดำเนินการต่อไป

๒) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในการลงทุนหรือพัฒนาโครงการ การเตรียมแผนงาน แผนการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นไปได้และไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอันมีคุณค่า นอกจากนี้ยังสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นข้อมูลที่ทำให้ความกระจ่างต่อสาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรด้วย

๓) ช่วยพิจารณาผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความรุนแรงจากการพัฒนาโครงการ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นนั้นอย่างเหมาะสมก่อนดำเนินการ

๔) การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางกำหนดแผนการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการก่อสร้างและดำเนินการอันเป็นส่วนสนับสนุนในการดำเนินโครงการด้วย

๕) แม้ว่าจะมีการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจเพียงใดก็ตาม แต่หากขาดการบริหารทรัพยากรธรรมชาติที่ดีเพียงพอแล้ว จะไม่อาจมีทรัพยากรเพื่อการพัฒนาในระยะยาวได้ ดังนั้นการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงช่วยสนับสนุนเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรในลักษณะที่ยั่งยืนในระยะยาว (Long-term sustainable development)

๔. ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบ่งตามความละเอียดของการประเมินผลกระทบเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑) ระดับการศึกษาเบื้องต้น (Primary study) เป็นการศึกษาที่ต้องการเพื่อพินิจวิเคราะห์ว่า โครงการนี้ควรทำการพัฒนาหรือไม่ โดยศึกษาข้อมูลที่จำเป็นอาจมีการตรวจวัดในพื้นที่บ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากเอกสาร เป็นขั้นของการศึกษาและกลั่นกรองโครงการ โดยพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่น้อยที่สุด

๒) ระดับการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (Initial Environment Impact Examination : IEE) เป็นระดับการศึกษาที่ตราไว้ในกฎหมายที่กำหนดการศึกษาในบางโครงการ เป็นการศึกษาผลกระทบที่เน้นการสำรวจพื้นที่ อาจมีการวัดข้อมูลบางประเภทรวมทั้งต้องใช้ข้อมูลจากเอกสารด้วย การประเมินจะยึดตัวบุคคล (ผู้เชี่ยวชาญ) มาก เพราะเป็นการศึกษาระยะสั้นๆ ซึ่ง IEE มีวัตถุประสงค์หลักของการศึกษา ๒ ประเด็น

(๑) ต้องการนำผลไปประเมินว่าโครงการนั้นจะต้องทำรายละเอียด EIA หรือไม่

(๒) ผลการศึกษาสามารถนำไปประกอบการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ของโครงการร่วมกับงานด้านวิศวกรรม และเศรษฐศาสตร์ ในบางกรณีหากเจ้าของโครงการต้องการนำเสนอโครงการต่อแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ ซึ่งบางแห่งจำเป็นต้องให้เจ้าของโครงการศึกษา IEE เพื่อดูแนวโน้มความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ รวมถึงความเสี่ยงต่อการให้กู้ประกอบด้วย

ดังนั้นการศึกษาระดับ IEE จึงต้องการข้อมูลจากพื้นที่/ระบบสิ่งแวดล้อมมาสนับสนุนเพื่อให้การประเมินเกิดความแม่นยำและเป็นที่ยึดถือมากยิ่งขึ้น ส่วนมากแล้วก่อให้เกิดผลกระทบระดับต้น (Primary Impact)

๓) ระดับการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) เป็นระดับการศึกษาที่กฎหมายกำหนดให้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

(๑) ระดับโครงการ

(๒) ระดับพื้นที่

เป็นเทคโนโลยีการคาดคะเนผลกระทบที่จะเกิดจากโครงการ ดังนั้นต้องใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ศึกษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในสภาพปัจจุบัน (ก่อนดำเนินโครงการ) เพื่อใช้เป็นฐานในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดจากโครงการ ซึ่งการประเมินนั้นผู้ประเมินต้องอาศัยศิลปะที่ได้จากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

๔) ระดับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหลังการดำเนินการ (Post-Audit EIA) มีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างโปรแกรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Environmental Development Program : EDP) โดยมีวิธีการศึกษาเหมือนกับ EIA และจะเก็บข้อมูลที่เดียวกันกับการเก็บข้อมูลศึกษา EIA ดังนั้นผลการศึกษาก็จะหาความเปลี่ยนแปลงในช่วงที่ผ่านมาได้ชัดเจน โดยไม่ต้องคาดคะเนผลการประเมินจะช่วยทำให้เห็นว่าอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลง การพัฒนาจะต้องทำอย่างไร เป็นต้น

จากการนำเสนอการวิเคราะห์ผลกระทบทั้ง ๔ ระดับนั้น ตามกฎหมายกำหนดให้จำเป็นต้องทำ EIA แต่บางกรณีอาจกำหนดให้ต้องศึกษา IEE เพิ่มเติมก่อนดำเนินการทำ EIA ส่วนการทำ Post-Audit EIA นั้น เป็นส่วนประกอบเสริมที่เจ้าของโครงการขนาดใหญ่ควรดำเนินการเพื่อให้โครงการนั้น ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามหลายท่านอาจเกิดข้อสงสัยระหว่างการทำ IEE และ EIA ซึ่งขออธิบายเพิ่มเติมว่า IEE เป็นการศึกษามลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมระดับปฐมภูมิ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ เป็นต้น ซึ่งอาจเกิดผลกระทบแต่ไม่รุนแรง มีการดำเนินการศึกษาจากเอกสารข้อมูล (Secondary data) บางกรณีอาจเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากพื้นที่ศึกษาบ้างบางส่วน และหามาตรการและแผนแก้ไข ส่วน EIA เป็นการศึกษามลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมระดับปฐมภูมิ และทุติยภูมิ โดยมีผลกระทบเป็นลักษณะซ้ำซ้อนต่อเนื่องไปยังส่วนต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงไปยังส่วนต่างๆ จึงต้องมีการศึกษาโดยกำหนดดัชนีสำหรับการศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้าน และเข้าไปศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่ รวมถึงสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบด้วย และนำมาจัดทำเป็นรายงานนำเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการอนุมัติโครงการ (จะนำเสนอในลำดับต่อไป) โดยต้องมีการสร้างแผนและมาตรการแก้ไข รวมถึงมาตรการติดตามตรวจสอบในลำดับต่อไปด้วย ซึ่งการจัดทำรายงาน IEE จะมีความละเอียดน้อยกว่าการจัดทำรายงาน EIA เพราะถือเป็นการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้นโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายจะต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ โครงการที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดให้

ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชน ซึ่งดำเนินโครงการหรือกิจการหรือจะดำเนินการขยายโครงการหรือกิจการ จำนวน ๒๒ โครงการ ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณาและเห็นชอบก่อนดำเนินโครงการ ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ แสดงโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำนวน ๒๒ โครงการ

โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด
๑. เขื่อนเก็บน้ำหรืออ่างเก็บน้ำ	ที่มีปริมาตรเก็บกักน้ำตั้งแต่ ๑๐๐ ล้าน ลบ.ม.หรือมีพื้นที่เก็บกักน้ำตั้งแต่ ๑๕ ตารางกิโลเมตรขึ้นไป
๒. การชลประทาน	ที่มีพื้นที่การชลประทานตั้งแต่ ๔๐,๐๐๐ ไร่ขึ้นไป
๓. สนามบินพาณิชย์	ทุกขนาด
๔. ระบบทางพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการทางพิเศษ หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับการทางพิเศษ หรือระบบขนส่งมวลชนที่ใช้ราง	ทุกขนาด
๕. การทำเหมืองตามกฎหมายว่าด้วยแร่	ทุกขนาด
๖. นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยนิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรม	ทุกขนาด
๗. ท่าเรือพาณิชย์	สามารถรับเรือขนาดตั้งแต่ ๕๐๐ ตันกรอสขึ้นไป
๘. โรงไฟฟ้าพลังความร้อน	ที่มีกำลังผลิตกระแสไฟฟ้าตั้งแต่ ๑๐ เมกกะวัตต์ขึ้นไป

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด
๙. การอุตสาหกรรม	
(๑) อุตสาหกรรมปิโตรเคมีที่ใช้วัตถุดิบ : และ/หรือการแยกก๊าซธรรมชาติในกระบวนการผลิต	(๑) ตั้งแต่ ๑๐๐ตันต่อวันขึ้นไป
(๒) อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	(๒) ทุกขนาด
(๓) อุตสาหกรรมแยกหรือแปรสภาพก๊าซธรรมชาติ	(๓) ทุกขนาด
(๔) อุตสาหกรรมคลอแอลคาไลน์ที่ใช้โซเดียมคลอไรด์ เป็นวัตถุดิบในการผลิตโซเดียมคาร์บอเนต โซเดียมไฮดรอกไซด์ กรดไฮโดรคลอริก คลอรีน โซเดียมไฮโปคลอไรด์ และปูนคลอรีน	(๔) ที่มีกำลังผลิตรวมกันตั้งแต่ ๑๐๐ ตันต่อวันขึ้นไป
(๕) อุตสาหกรรมเหล็กและ/หรือเหล็กกล้า	(๕) ที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ ๑๐๐ ตันต่อวันขึ้นไป
(๖) อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์	(๖) ทุกขนาด
(๗) อุตสาหกรรมถลุงแร่หรือหลอมโลหะซึ่งมีใช้อุตสาหกรรมเหล็กหรือเหล็กกล้า	(๗) ที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ ๕๐ ตันต่อวันขึ้นไป
(๘) อุตสาหกรรมการผลิตเยื่อกระดาษ	(๘) ที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ ๕๐ ตันต่อวันขึ้นไป
๑๐. โครงการทุกประเภทที่อยู่ในพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ กำหนดให้เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ ปี	ทุกขนาด
๑๑. การถมที่ดินในทะเล	ทุกขนาด

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด
๑๒. อาคารที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบ หรือชายหาด หรือที่อยู่ใกล้ หรือในอุทยานแห่งชาติ หรืออุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นบริเวณที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม	อาคารที่มีขนาด ๑) ความสูงตั้งแต่ ๒๓ เมตรขึ้นไป หรือ ๒) ที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกัน ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ ตร.ม.ขึ้นไป
๑๓. การจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย หรือเพื่อประกอบการพาณิชย์	จำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ ๕๐๐ แปลงขึ้นไป หรือ เนื้อที่เกินกว่า ๑๐๐ ไร่
๑๔. โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล (๑) กรณีตั้งอยู่ริมแม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบ หรือชายหาด ซึ่งเป็นบริเวณที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (๒) กรณีโครงการที่ไม่อยู่ในข้อ ๑.	(๑) ที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ ๓๐ เตียงขึ้นไป (๒) ที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ ๖๐ เตียงขึ้นไป
๑๕. อุตสาหกรรมผลิตสารออกฤทธิ์ หรือสารที่ใช้ป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์โดยกระบวนการทางเคมี	ทุกขนาด
๑๖. อุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยเคมีโดยกระบวนการทางเคมี	ทุกขนาด

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด
<p>๑๗. ทางหลวงหรือถนน ซึ่งมีความหมายตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง ที่ตัดผ่านพื้นที่ดังต่อไปนี้</p> <p>๑) พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามกฎหมาย ว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า</p> <p>๒) พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ</p> <p>๓) พื้นที่เขตลุ่มน้ำชั้น ๒ ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้ว</p> <p>๔) พื้นที่เขตป่าชายเลนที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ</p> <p>๕) พื้นที่เขตฝั่งทะเลในระยยะ ๕๐ เมตรห่างจากระดับน้ำทะเลขึ้นสูงสุด</p>	<p>ทุกขนาดที่เทียบเท่าหรือสูงกว่ามาตรฐานต่ำสุดของทางหลวง ชนบทขึ้นไป โดยรวมความถึงการก่อสร้างคันทางใหม่เพิ่มเติมจากคันทางที่มีอยู่</p>
<p>๑๘. โรงแรมหรือสถานที่พักตากอากาศ</p>	<p>ที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ ๔๐ ห้องขึ้นไป</p>
<p>๑๙. อาคารอยู่อาศัยรวมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร</p>	<p>ที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ ๔๐ ห้องขึ้นไป</p>
<p>๒๐. โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวม เฉพาะสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน</p>	<p>ทุกขนาด</p>
<p>๒๑. อุตสาหกรรมประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำตาลดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) การทำน้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์</p>	<p>(๑) ทุกขนาด</p>

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด
๒๑ (ต่อ) (๒) การทำกาดูโคล เดกซ์โทรส ฟรักโทส หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่คล้ายคลึงกัน	(๒) ที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ ๒๐ ตันต่อวันขึ้นไป
๒๒. การพัฒนาปิโตรเลียม (๑) การสำรวจและ/หรือผลิตปิโตรเลียม	(๑) ทุกขนาด
(๒) ระบบการขนส่งปิโตรเลียมและน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ	(๒) ทุกขนาด

๔.๒ ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เจ้าของโครงการทั้ง ๒๒ โครงการดังกล่าว ต้องดำเนินการว่าจ้าง ผู้มีสิทธิทำรายงานที่ได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นผู้มีสิทธิจัดทำรายงานฯ ซึ่งหลังจากได้จัดทำรายงานฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าของโครงการหรือผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของโครงการจะต้องนำรายงานฯ ไปยื่นต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานผู้อนุญาตโครงการ เช่น กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีเป็นผู้อนุญาตการก่อสร้างและการใช้ท่าเทียบเรือ กรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นผู้ออกใบอนุญาตสำหรับการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม และประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ในกรณีที่รายงานต้องแก้ไข ต้องจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์โดยผนวกส่วนที่แก้ไขไว้ด้วย และนำเสนอสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานผู้อนุญาต

ผู้มีสิทธิทำรายงานที่ได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ในปัจจุบันสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องจัดทำรายงานโดยนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ ที่จดทะเบียนกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๗ ออกตามความในพระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ทั้งนี้มีบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ ที่จดทะเบียนแล้วมีจำนวนทั้งสิ้น ๔๓ แห่ง โดยแบ่งได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

- ๑) ผู้มีสิทธิทำรายงานที่ได้รับอนุญาต ๕ ปี
- ๒) ผู้มีสิทธิทำรายงานที่ได้รับอนุญาต ๓ ปี
- ๓) ผู้มีสิทธิทำรายงานที่ได้รับอนุญาต ๒ ปี
- ๔) ผู้มีสิทธิทำรายงานที่ได้รับอนุญาตน้อยกว่า ๒ ปี

๔.๓ หน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

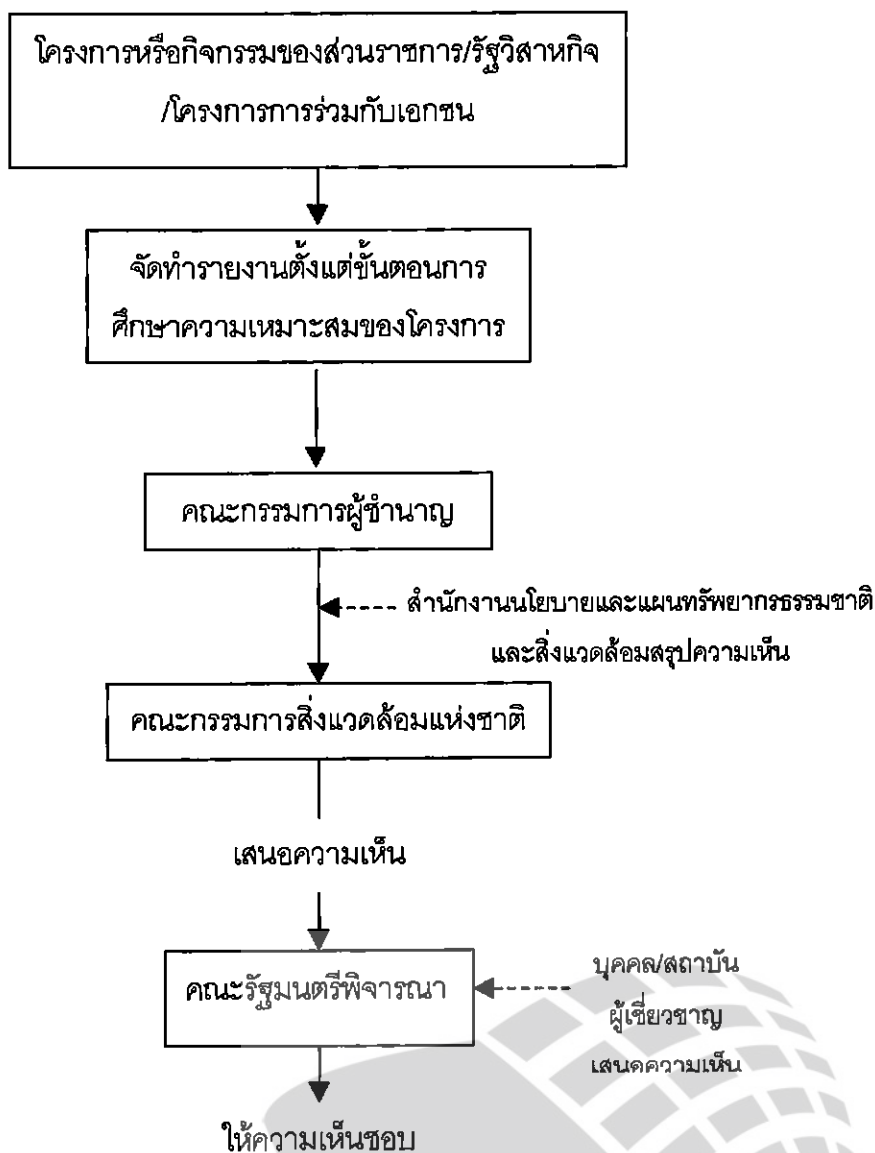
เมื่อการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าของโครงการหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจะส่งรายงานฯ ให้สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นของรายงานฯ ก่อน แล้วนำเสนอคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอนุญาตตามกฎหมาย สำหรับโครงการหรือกิจกรรมนั้น เพื่อพิจารณาเห็นชอบกับรายงานฯ ก่อน ที่จะออกใบอนุญาตได้ ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการไม่เห็นชอบกับรายงานฯ ให้หน่วยงานผู้อนุญาตไม่อนุญาตรายงานฯ จนกว่าจะมีการแก้ไขรายงานฯ จนคณะกรรมการฯ มีมติให้ความเห็นชอบ

๔.๔ ขั้นตอนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดขั้นตอนพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ ซึ่งเป็นโครงการที่เข้าข่ายโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ทั้ง ๒๒ โครงการดังที่ได้นำเสนอในตารางที่ ๒ แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑) โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชนที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เป็นโครงการขนาดใหญ่ (Big Project) ที่มีผลกระทบจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในภาพรวมอย่างมาก ส่งผลต่อภาพรวมของประเทศ หรืออาจเป็นโครงการที่ดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่ที่มีความเปราะบาง (Sensitive area) มีผลต่อระบบนิเวศให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องเสนอโครงการผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชนที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอรายงานต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสำนักงานฯ จะตรวจสอบรายงานและสรุปเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงาน จากนั้นประธานคณะกรรมการฯ จะพิจารณาและเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ขั้นตอนการพิจารณาโครงการหรือกิจการตามรูปแบบนี้ไม่มีระยะเวลากำหนดตามกฎหมาย (ภาพที่ ๑)

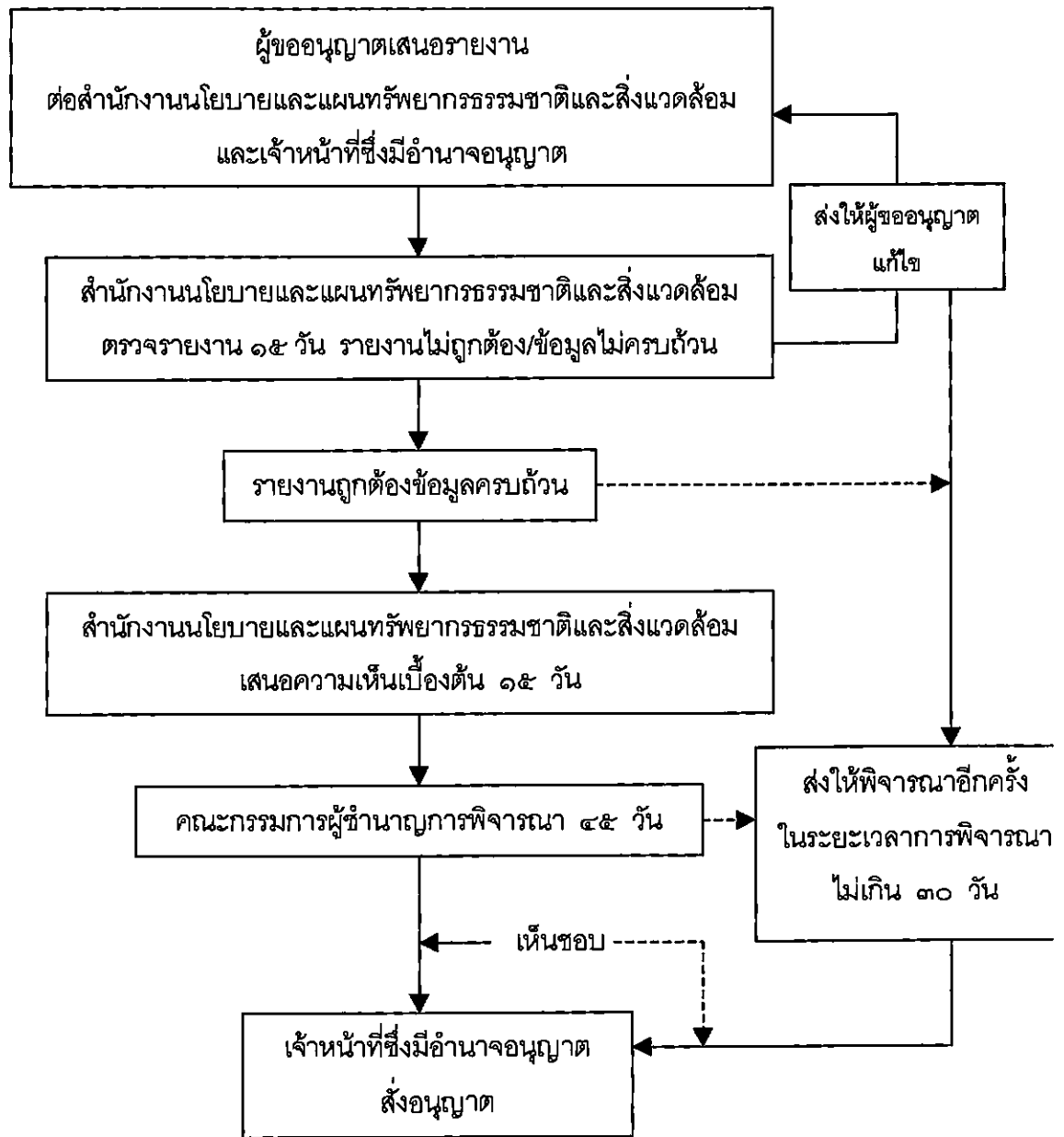

ภาพที่ ๑ ขั้นตอนการพิจารณา EIA สำหรับโครงการเอกชนและโครงการที่ต้องขอรับความเห็น
ของคณะรัฐมนตรี

หมายเหตุ : แต่ละขั้นตอนการพิจารณาไม่มีระยะเวลากำหนด

๒) โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งไม่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและโครงการหรือกิจการซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมาย เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่เข้าข่ายโครงการ ๒๒ โครงการตามตารางที่ ๒ เพียงแต่ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการนั้น ยังไม่รุนแรงหรือเกิดผลกระทบมากเท่าโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี แต่เมื่อเป็นโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายที่กำหนดไว้จึงต้องทำการศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและนำเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบอนุญาต ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าว

โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งไม่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและโครงการหรือกิจการ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมาย ก่อนเริ่มการก่อสร้างและดำเนินการให้เสนอรายงานต่อสำนักงานฯ ซึ่งสำนักงานฯ จะตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของรายงานเบื้องต้นภายใน ๑๕ วัน กรณีที่รายงานเสนอมาไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง สำนักงานฯ จะแจ้งให้หน่วยงานผู้อนุญาตทราบ เพื่อพิจารณาออกไปอนุญาตต่อไป แต่หากคณะกรรมการฯ ยังไม่เห็นชอบในรายงานหรือให้เจ้าของโครงการเสนอข้อมูลเพิ่มเติม สำนักงานฯ จะแจ้งให้เจ้าของโครงการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทราบและแก้ไข รายงานต่อไป สำหรับรายงานที่แก้ไขตามความเห็นของคณะกรรมการหรือผู้ชำนาญการเมื่อเสนอให้สำนักงานฯ สำนักงานฯ จะสรุปและเสนอคณะกรรมการ ผู้ชำนาญการพิจารณา ซึ่งเวลาในการพิจารณารายงานฉบับแก้ไขเพิ่มเติมนี้ มีเวลากำหนดไว้ ๓๐ วัน ทั้งนี้ถ้าคณะกรรมการผู้ชำนาญการมิได้พิจารณาให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลาให้ถือว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการเห็นชอบกับรายงานฯ ฉบับแก้ไขนั้น หน่วยงาน ผู้อนุญาตสามารถออกไปอนุญาตให้เจ้าของโครงการดำเนินการต่อไปได้ (ภาพที่ ๒)

ภาพที่ ๒ ขั้นตอนการพิจารณา EIA สำหรับโครงการเอกชนและโครงการที่ไม่ต้องขอรับความเห็น
ของคณะรัฐมนตรี

๔.๕ การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ตามมาตรา ๕๐ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการส่งอนุญาตนำมาตราการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เสนอไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการส่งอนุญาต โดยให้ถือเป็นเงื่อนไขที่กำหนดตามกฎหมายในเรื่องนั้นด้วย

๔.๖ การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ยังไม่ระบุไว้ชัดเจนว่าการจัดทำและพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใด โดยวิธีการใด ยกเว้นในทางปฏิบัติในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในหัวข้อคุณค่าต่อคุณภาพชีวิตจะมีการศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีการสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการอยู่ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับการพิจารณารายงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจโครงการร่วมกับเอกชน ได้มีผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมในคณะกรรมการด้วย

การปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากการดำเนินงานด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา ได้พบว่ามีปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำและพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งแม้ว่าที่ผ่านมาในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้มีการสำรวจทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่พบว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของบางโครงการ การวิเคราะห์หรือประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ประเมินทางวิชาการแต่อาจยังไม่ครอบคลุมหรือยังไม่ได้ให้ความสำคัญในประเด็นที่ชุมชนเป็นห่วงหรือกังวล และจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันที่ได้กำหนดไว้ในหลายหมวดและหลายมาตราที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสงวน ป้องกันและบำรุงรักษาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งบัญญัติขึ้นมาภายหลังพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงมีส่วนในการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามาใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิจารณารายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ยังไม่ชัดเจนว่าประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดด้วยวิธีการใด ทำให้เกิดความไม่น่าเชื่อถือหรือยอมรับข้อมูลในรายงาน รวมทั้งถูกหยิบยกมาเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นความขัดแย้งของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่บางโครงการและโครงการพัฒนาในแต่ละพื้นที่มีแนวโน้มความขัดแย้งจะสูงขึ้นเรื่อยๆ เช่น โครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย เป็นต้น

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังมีข้อจำกัดอยู่ด้วย เช่น การที่เรื่องของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาและทำนายล่วงหน้า ดังนั้นความถูกต้องและแม่นยำจึงเป็นเรื่องสำคัญซึ่งขึ้นอยู่กับความถูกต้องเพียงพอของข้อมูลที่นำมาใช้ ความรู้และประสบการณ์ของผู้ทำการศึกษา รวมถึงเรื่องระยะเวลา และค่าใช้จ่าย ก็นับเป็นข้อจำกัดที่สำคัญซึ่งเจ้าของโครงการจะต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนเตรียมการไว้ล่วงหน้าด้วย

๒. แนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โดยที่ขณะนี้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการดำเนินการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ ได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาระบบวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเห็นถึงความจำเป็นต้องทำการศึกษาโดยแยกเป็นประเด็นสำคัญๆ ตามกระบวนการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและพิจารณาในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันของระบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงแบบองค์รวม ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์อย่างยั่งยืนและสมดุล แยกเป็นประเด็นศึกษา ๔ ประเด็นดังนี้

๒.๑ ประเด็นที่ ๑ ขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑) สภาพปัญหา

ที่ผ่านมาได้มีรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของบางโครงการได้รับการตรวจสอบโดยองค์การพัฒนาเอกชน แล้วพบว่ารายงานมีข้อมูลไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือการศึกษาประเด็นสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมอาจไม่มากพอ เนื่องจากในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและประชาชนได้ให้ความสนใจในเรื่องผลกระทบทางสังคมมากขึ้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้พิจารณาทบทวนกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยพิจารณากระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามระบบของสากล หรือของประเทศต่างๆ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และพบว่ากระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการ ดังนี้

(๑) ขั้นคัดกรองโครงการ (Screening)

ในระบบสากลจะมีการกำหนดให้โครงการจัดทำรายงานได้หลายรูปแบบ เช่น รายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นจะเป็นเครื่องมือในการคัดกรองว่าโครงการจำเป็นต้องถึงระดับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ โครงการที่ไม่มี

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากอาจจัดทำในระดับรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น แต่โครงการที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากต้องจัดทำถึงระดับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๒) การกำหนดขอบเขตการศึกษา (Scoping)

ในระบบสากลจะให้ความสำคัญกับการกำหนดขอบเขตการศึกษาของระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งประชาชน สามารถให้ความคิดเห็นต่อขอบเขตการศึกษาเพื่อให้การศึกษผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีความชัดเจนและครอบคลุมประเด็นที่ประชาชนมีความห่วงใยมากขึ้น

(๓) การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Report Preparation)

ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปกติควรจะต้องมีการจัดทำร่างรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Draft EIA) และนำร่างดังกล่าวไปเปิดเผยและรับฟังความคิดเห็น และนำความคิดเห็นดังกล่าวมาปรับปรุงไว้ในรายงานฉบับสุดท้าย (Final EIA) ซึ่งในขั้นตอนนี้ระบบของประเทศไทยมิได้กำหนดให้มีการจัดทำรายงานรวมทั้งมิได้กำหนดเรื่องการรับฟังความคิดเห็นไว้

(๔) การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA Review)

ในขั้นตอนนี้หลายประเทศได้กำหนดให้ประชาชนสามารถให้ความเห็นต่อรายงานฉบับที่หน่วยงานกำลังพิจารณา ประเทศไทยมิได้มีการกำหนดเรื่องดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง กำหนดว่าการดำเนินโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยการให้ความเห็นนี้เป็นการให้ความเห็นต่อโครงการ/กิจกรรม ซึ่งอาจพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยได้

(๕) การติดตามตรวจสอบ

การติดตามตรวจสอบเป็นขั้นตอนที่สำคัญซึ่งจะทำให้ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ คือ สามารถแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้จริง ที่ผ่านมามีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยยังไม่มีสภาพบังคับเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไข

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือการเสริมอำนาจในการติดตามตรวจสอบและบทลงโทษ เป็นต้น

๒) ข้อเสนอ

ขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งปรับปรุงใหม่ ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นกลิ่นกรองโครงการ ขั้นกำหนดขอบเขตการศึกษา ขั้นจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขั้นพิจารณารายงาน และขั้นติดตามตรวจสอบโดยมีแนวคิด ดังนี้

(๑) ขั้นกลิ่นกรองโครงการ

ให้มีการปรับปรุงการกำหนดประเภทและขนาดโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการในการจัดทำรายงาน โดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น เป็นการจัดทำรายงานเพื่อคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา โดยส่วนใหญ่เป็นการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ยกเว้นในกรณีที่ไม่ม่ข้อมูลที่จำเป็น ต้องมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิเพิ่มเติม การประเมินมักใช้วิธีการประเมินแบบเร่งด่วน (rapid assessment) โดยใช้ระบบผู้เชี่ยวชาญช่วยตัดสินใจในการชี้ถึงระดับผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยต้องมีการเขียนเหตุผลประกอบให้ชัดเจน รวมทั้ง ต้องมีการเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง มาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ระดับที่ ๒ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากการพัฒนา ซึ่งอาจมีผลกระทบที่ซับซ้อนหรือมีความเสี่ยงสูง การศึกษาจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิมากขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่ชัดเจน เทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอาจจำเป็นต้องใช้วิชาการขั้นสูง เช่น การใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์การวิเคราะห์ความเสี่ยง เป็นต้น มีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ (major impacts) ผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับรอง (minor impacts) รวมทั้ง กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การดำเนินงานจึงจะเกิดความโปร่งใสและเกิดความเข้าใจในการดำเนินงานทุกๆ ฝ่าย โดยเฉพาะต้องให้เกิดความเข้าใจกับประชาชนซึ่งถือว่าเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

๒.๒ ประเด็นที่ ๒ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑) สภาพปัญหา

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ได้ระบุเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้โดยตรงว่าประชาชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนใดของกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และโดยรูปแบบ วิธีการใด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๖ รับรองสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และการมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุง รักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ มาตรา ๕๖ รับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา ๕๙ ซึ่งให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะรับรู้ข้อมูลและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิต รวมทั้งมาตรา ๒๙๐ ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่และนอกเขตพื้นที่ในกรณีที่มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือ กิจกรรมนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

นับตั้งแต่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้มีส่วนอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้ประชาชน รวมทั้งองค์การพัฒนาเอกชนได้มีบทบาทในการให้ความเห็นต่อการดำเนินการ

ของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่มากขึ้น หลายโครงการพบว่า มีประเด็นข้อขัดแย้ง ซึ่งหาข้อยุติได้ยาก แนวคิดที่สำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งคือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาโครงการตั้งแต่ขั้นตอนของการพัฒนาโครงการ รวมทั้งได้รับทราบและให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการตั้งแต่ขั้นตอน และในขั้นตอนต่างๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

๒) ข้อเสนอ

หลักการพื้นฐานในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมควรเป็นไปตามหลักการ ดังนี้

(๑) ยึดหลักประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมในกระบวนการ ทั้งนี้ การเข้าร่วมควรที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น และเน้นการมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการด้วย อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมจะอยู่ในระดับใด ขึ้นอยู่กับขั้นตอนของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๒) เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนถึงองค์ประกอบของ “ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง” ทั้งหมดในกระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จึงกำหนดให้จำแนกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องออกเป็นดังนี้

(๒.๑) ชุมชนท้องถิ่น (ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรงในพื้นที่)

(๒.๒) เจ้าของโครงการ

(๒.๓) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(คผ.)

(๒.๔) หน่วยงานอนุญาต

(๒.๕) ผู้จัดทำรายงานฯ

(๒.๖) คณะกรรมการผู้ชำนาญการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ส่วนกลาง (คชก. ส่วนกลาง)

(๒.๗) คณะกรรมการผู้ชำนาญการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จังหวัด (คชก. จังหวัด)

(๒.๘) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค (สสภ.) และหรือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.)

(๒.๙) หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรหรือหน่วยงานในพื้นที่

(๒.๑๐) หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค

(๒.๑๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล, องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.), องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

(๒.๑๒) องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม (ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๖ วรรค ๒)

(๒.๑๓) สถาบันการศึกษา

(๒.๑๔) องค์การภาคประชาสังคม (Civil Society Organizations) และรวมถึงองค์กร/การรวมตัวในรูปแบบต่างๆ เช่น หอการค้า สมาอุตสาหกรรม สมาคมธุรกิจการค้าต่างๆ สมาคมวิชาชีพ มูลนิธิ กลุ่มสนใจ/อาสาสมัครต่างๆ เป็นต้น

(๒.๑๕) สื่อมวลชน

(๒.๑๖) ประชาชนผู้สนใจ (concerned people)

(๒.๑๗) ประชาชนทั่วไป

(๒.๑๘) นิติบุคคล ผู้ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบ

(๒.๑๙) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(๒.๒๐) คณะรัฐมนตรี

(๓) ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบโดยตรงในพื้นที่ ซึ่งชุมชนเหล่านี้จะถูกระบุโดยผู้เสนอโครงการ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ประกอบการกำหนดว่า ชุมชนท้องถิ่นในที่นี้หมายถึงอะไรดังนี้

(๓.๑) พื้นที่หรือที่ตั้งโครงการ กำหนดจำนวนชุมชนโดยใช้ระยะทางเป็นเกณฑ์ โดยพิจารณาว่าตามประเภทและขนาดของโครงการนั้นๆ ควรครอบคลุมพื้นที่ในรัศมีเท่าใด

(๓.๒) ผลกระทบของกิจกรรม กำหนดจำนวนชุมชนที่เข้าร่วมโดยประเมินจากขนาดและลักษณะของผลกระทบของโครงการที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

(๓.๓) เงื่อนไขทางวัฒนธรรม กำหนดจำนวนชุมชนที่เข้าร่วมโดยประเมินจากลักษณะและเงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

(๔) ประชาชนผู้สนใจ (concerned people) หมายถึงบุคคล/องค์กรทั่วไปที่มีความสนใจ เข้าร่วม เป็นผู้ที่มีความห่วงกังวล ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่โครงการ เช่น กลุ่มเลี้ยงนกเขา กลุ่มรักช้าง เป็นต้น

(๕) ประชาชนทั่วไป หมายถึง ประชาชนที่โครงการสามารถส่งข่าวสารข้อมูลการรับรู้ไปถึงได้ในทางสื่อมวลชนด้านกว้าง

(๖) การดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องวางอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงและให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับกลุ่มคนพิการ คนด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยการศึกษา และอื่นๆ (underprivileged people) และความเท่าเทียมทางเพศ (gender sensitivity)

(๗) การดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ฟังต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับกลุ่มคน/องค์กรที่ได้รับผลกระทบทางลบสูง

(๘) การดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องยึดหลักความยุติธรรมและความถูกต้องเป็นหลัก

(๙) การดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะดำเนินการด้วยวิธีการ/เทคนิคเช่นไร ฟังดำเนินการโดยให้สามารถมีผลลัพธ์ที่มีความหมายอย่างแท้จริง (meaningful participation)

(๑๐) ในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้น แบ่งเป็น ๔ ระดับ คือ

(๑๐.๑) รับรู้

(๑๐.๒) ปรึกษาหารือ

(๑๐.๓) ร่วมตัดสินใจ

(๑๐.๔) ประชามติ

ดังนั้น ในแต่ละขั้นตอนของการทำ EIA การมีส่วนร่วมจะต่างกัน

(๑๑) ในด้านเทคนิควิธีการนั้น มีหลากหลายวิธีที่ผู้ดำเนินการจะต้องไปดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการ จะต้องรับรู้ความเข้าใจและความชำนาญในด้านการมีส่วนร่วม

(๑๒) ความรับรู้ในด้านการมีส่วนร่วมของสังคมไทยนั้น ยังมีความจำกัดอยู่มาก ดังนั้น การเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของทุกฝ่าย (capacity building) จึงมีความสำคัญและพึงส่งเสริมทั้งระยะสั้นและระยะยาว

๒.๓ ประเด็นที่ ๓ ความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑) สภาพปัญหา

ในการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องมีการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกันด้วย เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่

พิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม เบื้องต้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน มีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการ เป็นต้น

๒) ข้อเสนอ

(๑) เสนอให้มีการจัดทำระบบรายชื่อรวมของผู้ชำนาญการ เพื่อให้มีความสะดวกในการคัดเลือกผู้ชำนาญการในการพิจารณารายงาน โดยการจัดทำรายชื่อรวมและจำแนกรายชื่อเป็นกลุ่มตามสาขาความเชี่ยวชาญ ในกรณีที่มีโครงการลักษณะพิเศษหรือมีปริมาณงานที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการต้องพิจารณาจำนวนมาก สามารถนำรายชื่อผู้ชำนาญการที่มีอยู่มาใช้ได้ทันที

(๒) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านทรัพยากรธรรมชาติร่วมพิจารณารายงาน

(๓) ให้มีโครงการนำร่องในการกระจายอำนาจการพิจารณารายงานให้จังหวัดพิจารณา

(๔) ให้มีคณะกรรมการผู้ชำนาญการประจำจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ส่วนราชการภูมิภาค ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (อบต. อบจ. เทศบาล) ทส.จ. สสภ.

(๕) คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงาน (คชก.) ต้องไม่เป็นผู้จัดทำรายงานฯ และไม่เป็นคณะกรรมการองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง

(๖) ให้ปรับเรื่องคุณสมบัติของผู้ชำนาญการของนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ โดยแก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ โดยให้มีใบอนุญาตเฉพาะบุคคล และใบอนุญาตนิติบุคคล

(๗) ออกกฎหมายคุ้มครองและมีบทลงโทษผู้ทำรายงานฯ

(๘) ส่งเสริมให้ชมรมที่ปรึกษามีหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบคุณภาพของที่ปรึกษาและพัฒนาศักยภาพทางด้านวิชาการให้ที่ปรึกษา

(๙) ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสานหน่วยงาน อนุญาตในการนำมาตรการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปสู่การปฏิบัติหากไม่ดำเนินการให้นำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามมาตรา ๑๓ (๑๐) แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๒.๔ ประเด็นที่ ๔ การจัดตั้งกองทุนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑) สภาพปัญหา

ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้มีปัญหาด้านงบประมาณ เช่น งบประมาณในการตรวจสอบพื้นที่เพื่อประกอบการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการผู้ชำนาญการและงบประมาณเพื่อการกำกับดูแล ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานฯ ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับค่าตอบแทนคณะกรรมการผู้พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญช่วยอ่าน รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเฉพาะเรื่องไม่เพียงพอ นอกจากนี้ในกรณีที่คณะกรรมการ ผู้ชำนาญการพิจารณาแล้วมีมติว่าควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการพิจารณารายงาน จำเป็นจะต้องมีงบประมาณเพื่อสำรองจ่ายเพื่อการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวแล้วเรียกเก็บคืนจากเจ้าของโครงการ

๒) ข้อเสนอ

สมควรให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มอบหมายให้สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ศึกษารูปแบบ วิธีการ การจัดเก็บ ในลักษณะเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และพิจารณาในส่วนของการแก้ไขกฎหมายในส่วนของกองทุนสิ่งแวดล้อม หรือในส่วนของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยสถาบันฯ ได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนไว้ ๒ รูปแบบ คือ กองทุนสังกัดหน่วยงานอิสระและกองทุนสังกัดหน่วยงานราชการ โดยวิธีการจัดเก็บเงินและอัตราการจัดเก็บจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียน เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการจัดเก็บและอัตราการจัดเก็บ ในลักษณะของ “ประกาศของคณะกรรมการเงินทุนหมุนเวียน” ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน

๒.๕ ประเด็นที่ ๕ องค์การมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑) สภาพปัญหา

ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีปัญหาอุปสรรคในด้านต่างๆ หลายประการ กล่าวคือ การจ่ายค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ยังไม่เหมาะสม เป็นค่าตอบแทนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณงานและความรับผิดชอบ ปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านบุคลากรที่ไม่พอเพียง การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในบางสาขา เมื่อเทียบกับปริมาณโครงการที่มีจำนวนมาก มีผลให้การพิจารณาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ล่าช้า และขาดการบังคับในทางกฎหมาย

๒) ข้อเสนอ

เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา ที่เหมาะสม โดยไม่ต้องแก้กฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ควรจัดตั้ง “องค์การมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม” ตาม พรบ.องค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งจะมีฐานะเป็นองค์การของรัฐที่ใช้รูปแบบพิเศษ ไม่ผูกพันกฎระเบียบ การปฏิบัติและข้อบังคับของระบบราชการ มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารเงิน การบริหารคนในการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทั้งนี้ เพื่อให้้องค์การมหาชนดังกล่าว เป็นองค์กรเพื่อช่วยและสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องค์การมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ที่สำคัญ
๕ ประการ ดังนี้

(๑) พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โดยมีคณะกรรมการผู้ชำนาญการที่มาจากกรรมการแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด กระบวนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามกฎหมายและประกาศที่กำหนดใน พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) กำกับ ตรวจสอบและประเมินผล

กำกับ ดูแล ติดตามการปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะ รายงานให้หน่วยงานที่มีอำนาจบังคับตามกฎหมาย

(๓) การจัดหาและบริหารทรัพยากร

จัดหาทรัพยากรให้เพียงพอต่อกิจกรรมเพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รับเงินทุนเพิ่มเติม เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์กรอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ จัดเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของโครงการ หรือเงินรายได้อื่น เพื่อกิจกรรมสนับสนุนกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้ระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

(๔) การพัฒนาองค์ความรู้

พัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง สัมมนาอบรม สนับสนุน สร้างสรรค์งานวิจัย ประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่ประชาชน

(๕) การจัดทำารรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ดำเนินการตามมติคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (กรณีได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ให้ใช้ตามระเบียบดังกล่าว)

๒.๖ ประเด็นที่ ๖ ผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๑) สภาพปัญหา

สืบเนื่องจากการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการดำเนินงานโดยอาศัยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๗) ออกตามความใน พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้มาเป็นเวลานาน จึงเห็นควรปรับปรุงกฎกระทรวง ดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

๒) ข้อเสนอ

(๑) จำแนกผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

- (๑.๑) นิติบุคคล
- (๑.๒) คณะบุคคล
- (๒) จำแนกผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่
- (๒.๑) ผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อม
- (๒.๒) ผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมเฉพาะด้าน/สาขา
- (๒.๓) ผู้ช่วยผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อม
- (๓) นิติบุคคลและคณะบุคคลต้องจัดให้มีผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่ประจำอย่างน้อย ๑ คน ผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน/สาขา อย่างน้อย ๒ คนซึ่งเป็นคนละด้าน และผู้ช่วยผู้ชำนาญการวิเคราะห์มลกระทบสิ่งแวดล้อม ๔ คน
- (๔) เปิดโอกาสให้ผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อมจัดทำรายงานการวิเคราะห์มลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ โดยต้องจัดหาผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน/สาขาให้ครบถ้วนตามที่กำหนดเช่นเดียวกับนิติบุคคล
- (๕) เพิ่มประเภทวุฒิของผู้ชำนาญการให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น
- (๖) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณสมบัติผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อทำหน้าที่พิจารณาออกใบอนุญาตต่ออายุใบอนุญาต สัมผัส และ สัมผัสเพิกถอนใบอนุญาต
- (๗) ให้มีการต่ออายุใบอนุญาตผู้ชำนาญการศึกษามลกระทบสิ่งแวดล้อม
- (๘) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการกำหนดจรรยาบรรณผู้ชำนาญการ

๒.๗ ประเด็นที่ ๗ การกำหนดประเภทและขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานฯ

๑) สภาพปัญหา

ตามประกาศกระทรวงเดิมกำหนดให้โครงการต่างๆ จำนวน ๒๒ ประเภท ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์มลกระทบสิ่งแวดล้อมเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าโครงการที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานฯ บางประเภทผู้ประกอบการมักก่อสร้างโครงการให้มีขนาดเล็กกว่า ขนาดโครงการที่กำหนดให้ต้องจัดทำรายงานฯ เช่น โครงการอาคารชุดพักอาศัยจะดำเนินการก่อสร้างโครงการจำนวน ๗๙ ห้อง แทนที่จะสร้างห้องพักจำนวน ๘๐ ห้อง เพื่อหลีกเลี่ยงการจัดทำรายงานฯ

ตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ยังมีโครงการหรือกิจกรรมอีกหลายประเภทที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบ สิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่ได้มีการกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานฯ เช่น อุตสาหกรรมเกี่ยวกับสารกัมมันตภาพรังสี การขนส่งสารเคมีอันตรายทางท่อ สวนสัตว์ โครงการอุโมงค์สำหรับการจราจรยกเว้นอุโมงค์เพื่อลอด ทางแยก ศูนย์คมนาคมขนส่ง (Intermodal Station) ที่ขึ้นลง อากาศยานชั่วคราว โครงการสนามกอล์ฟ เป็นต้น

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการทบทวนการกำหนดประเภทและขนาดโครงการที่ควรต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

๒) ข้อเสนอ

ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการให้พิจารณาศึกษากระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดประเภทและขนาดโครงการที่ควรต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีการประชุม และจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อรับการรับฟังความคิดเห็นด้านเทคนิคจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการการพิจารณารายงานฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้อนุญาต ทั้งนี้ เพื่อทบทวนและปรับปรุงประเภทและขนาดโครงการ ที่ต้องจัดทำรายงานฯ มีความครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับโครงการบางประเภทที่สามารถควบคุมหรือกำกับดูแลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ด้วยกฎเกณฑ์อื่นก็ให้ใช้มาตรการเหล่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น เพื่อเป็นการลดภาระงานที่ไม่จำเป็นลง ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถสรุปผลการทบทวนและปรับปรุงการกำหนดประเภทและขนาดโครงการที่ควรจัดทำรายงานฯ โดยแบ่งออกเป็น ๘ กลุ่ม ดังนี้

- (๑) กลุ่มเชิงพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม
- (๒) กลุ่มเหมืองแร่
- (๓) กลุ่มอุตสาหกรรม
- (๔) กลุ่มคมนาคม
- (๕) กลุ่มโครงการบริการชุมชนและที่พักอาศัย
- (๖) กลุ่มแหล่งน้ำ
- (๗) กลุ่มพลังงาน

(๘) กลุ่มพิเศษซึ่งเป็นโครงการที่ไม่ต้องขออนุญาตจากทางราชการตามกฎหมาย

๒.๘ ประเด็นที่ ๘ การบูรณาการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านสังคมและสุขภาพ

๑) สภาพปัญหา

ปัจจุบันประเด็นด้านสังคมและสุขภาพมีน้ำหนักและขอบเขตการศึกษาจำกัดในรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่ประเด็นเหล่านี้มักเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้โครงการไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน หรือเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้โครงการส่งผลกระทบต่อประชาชนเมื่อเริ่มดำเนินการในกรณีที่มีการศึกษาดังกล่าว ก็มักมีลักษณะการสำรวจเก็บข้อมูลทางสังคมมากกว่าจะเป็น การวิเคราะห์ประเมินให้เห็นโอกาสการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงอีกประการหนึ่ง รายงาน EIA ส่วนใหญ่มักมิได้แสดงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมของโครงการและผลกระทบอย่างชัดเจน ขาดการจำแนก กลุ่ม ผู้รับผลกระทบอย่างชัดเจน และขาดการบูรณาการเพื่อวิเคราะห์และแสดงภาพรวมของผลกระทบ ทั้งใน เชิงพื้นที่และประชากรผู้รับผลกระทบ ทำให้ยากต่อการเข้าใจทั้งในระดับคณะกรรมการ ผู้ชำนาญการผู้พิจารณารายงาน และประชาชนที่เกี่ยวข้อง

๒) ข้อเสนอ

สมควรให้กำหนดแนวทางการจัดทำรายงาน EIA ที่มีลักษณะดังนี้

- (๑) ให้ความสำคัญกับเรื่องผลกระทบทางสังคม และผลกระทบต่อสุขภาพมากขึ้น
- (๒) ให้มีการวิเคราะห์ศักยภาพและทางเลือกการพัฒนาของพื้นที่และชุมชนทั้งในกรณีที่มีและไม่มีโครงการ
- (๓) ให้รายงานแสดงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมของโครงการและผลกระทบในขั้นตอนต่างๆ และระหว่างผลกระทบด้านต่างๆ
- (๔) ให้มีการจำแนกกลุ่มผู้รับผลกระทบ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้รับผลกระทบทางลบ

(๕) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพและผลกระทบและมาตรการป้องกันและลดผลกระทบ และให้รายงานนำเสนอความคิดเห็นประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน

(๖) ให้รายงานแสดงภาพรวมของผลกระทบทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มผู้รับผลกระทบทั้งนี้โดยแนวทางฯ ดังกล่าวจะเน้นการศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้นๆ ซึ่งควรจะได้มีการกำหนดในขั้นตอน public scoping จะกำหนดหลักการและแนวทางสำคัญโดยเปิดโอกาสให้ที่ปรึกษาใช้ดุลยพินิจเลือกเทคนิควิธีการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบ

บทที่ ๔

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักซึ่งอยู่ในระหว่างการศึกษาดำเนินการศึกษาขณะนี้ จะเห็นได้ว่าแนวทางการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคได้มีกระบวนการวิธีการพิจารณาศึกษาที่ครอบคลุมโดยใช้รูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการประชุมพิจารณาศึกษา การใช้รูปแบบการรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งการจ้างสถาบันการศึกษาในการศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่อง ซึ่งทำให้สามารถรวบรวมประเด็นปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้จัดทำรายงานฉบับนี้ยังมีประเด็นที่จะเสนอเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

๑. แนวทางการปรับปรุงขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ตามข้อเสนอในขั้นระหว่างการศึกษาของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นว่าจะต้องมีการปรับปรุงในขั้นตอน ๕ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ขั้นกลั่นกรองโครงการ ขั้นกำหนดขอบเขตการศึกษา ขั้นจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขั้นพิจารณา รายงานและขั้นติดตามตรวจสอบ ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๓ ซึ่งผู้จัดทำรายงาน เห็นด้วยกับแนวทางการปรับปรุงขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากเป็นการนำเอาหลักการสากล เป็นที่ยอมรับมาเพิ่มเติม สามารถอธิบายโดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

๑.๑ ขั้นของการกลั่นกรองโครงการ

การกลั่นกรองโครงการเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้รู้ข้อมูลสำหรับการ ประกอบการเลือกโครงการและตัดสินใจดำเนินโครงการ จำเป็นต้องศึกษาลักษณะ ขนาดของโครงการ ผลผลิตและของเสียที่จะเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบริเวณ ดำเนินโครงการ โดยยึดหลักที่สำคัญในการกลั่นกรองโครงการ ๔ ส่วน พิจารณาประกอบคือ

- ๑) ความคุ้มทุนทางด้านวิศวกรรม
- ๒) ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์
- ๓) การเกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ น้อยที่สุด
- ๔) ผลกระทบและความเกี่ยวเนื่องทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม มีการนำเอาข้อมูลการคาดการณ์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะต้องมีการเพิ่มเติมรายละเอียดการเก็บข้อมูลทั้งขั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิมาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงมากขึ้น รวมทั้ง การกำหนดมาตรการป้องกัน แก้ไขและมาตรการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความแน่ใจเพิ่มขึ้นว่าหากเกิดโครงการดังกล่าวขึ้นมาแล้ว และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมดังที่ได้คาดการณ์ไว้จะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างดี ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ สิ่งสำคัญในการกลั่นกรองโครงการต่างๆ นั้น ผู้ประกอบการ/เจ้าของโครงการ ควรคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่างๆ และเลือกโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด พร้อมทั้งหามาตรการป้องกันแก้ไขที่รัดกุมเพื่อให้เกิดโครงการพัฒนาที่มีประโยชน์และไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

๑.๒ ขั้นกำหนดขอบเขตการศึกษา

การกำหนดขอบเขตศึกษานั้นต้องศึกษาให้ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้านคือ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรด้านชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ทั้ง ๔ ด้านมีข้อมูลย่อยที่สำคัญจำเป็นที่ผู้ศึกษาหรือผู้กำหนดต้องพิจารณาอย่างรัดกุม มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดในการศึกษาได้ และอาจมีผลให้รายงานการศึกษาดังกล่าวไม่สามารถนำมาประกอบการพิจารณารายงานของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญได้ เป็นการเสียเวลาเสียงบประมาณ เพราะดัชนีสิ่งแวดล้อมบางตัวมีความเปราะบาง และมีความซับซ้อนอย่างมาก ต้องอาศัยผู้ชำนาญการในการศึกษา หากโครงการที่จะดำเนินการอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงเช่นนี้ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลให้แน่ชัดและกำหนดขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของโครงการ ลักษณะของโครงการ และความต้องการของสังคม รวมถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นสำคัญ ควรมีการนำเอาข้อมูลมาเปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับทราบและให้ข้อคิดเห็นประกอบเพื่อให้เกิดการศึกษาข้อมูลดัชนีสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุม

๑.๓ ชั้นจัดทำรายงาน

ที่มีการนำข้อเสนอแนะทางในการปรับปรุงให้มีการนำรายงานมาปรึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งร่างรายงานให้เปิดเผย ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำรายงานนับว่าแนวทางที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินโครงการ คือผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง จำเป็นต้องทำการศึกษา ปรึกษาหารือในด้านข้อมูลต่างๆ ให้ละเอียดและชัดเจนเพื่อนำข้อมูลไปประกอบในเล่มรายงาน การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในบางกรณีมีการดำเนินโครงการในพื้นที่พิเศษ ผู้ศึกษาซึ่งถือว่าเป็นบุคคลภายนอกอาจไม่ทราบความพิเศษเฉพาะพื้นที่ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากคนในท้องถิ่น ประกอบเพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์มากที่สุด และในช่วงการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานนั้นควรอธิบายเพิ่มเติมให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นที่แท้จริง ไม่ควรปิดบังเพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ เพราะหากประชาชนทราบภายหลังย่อมเกิดปัญหาตามมา และมีแนวโน้มจะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การอธิบาย พุดคุย ปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสองกลางและท้องถิ่น ถือเป็นการประชุมสัมพันธโครงการที่จะดำเนินการในอนาคตอีกแนวทางหนึ่ง และยังได้รับทราบข้อมูลในบางส่วนที่มองข้ามไป เพื่อนำมาจัดการสร้างแผนหรือมาตรการการป้องกันแก้ไขได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในส่วนของเล่มรายงานนั้น ข้อมูลที่ทำการศึกษาและทำการวิเคราะห์แล้ว จะต้องแสดงผลลัพธ์ที่ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย โดยอาจแสดงเป็นตาราง กราฟ หรือรูปประกอบ ตลอดจนการทำแผนที่จุดสำรวจ จุดเก็บตัวอย่าง และต้องมีคำอธิบายที่ชัดเจนด้วย เพราะการนำเสนอข้อมูลหากสามารถเปรียบเทียบในเชิงคณิตศาสตร์และอธิบายค่าได้แล้วนั้น จะสามารถอธิบายผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ มีผลต่อการพิจารณาโครงการในลำดับต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่นำมาจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ควรอยู่บนพื้นฐานแห่งความจริง ไม่ควรแต่งข้อมูลเพราะจะมีผลกระทบเป็นวงกว้าง ยากต่อการควบคุมและแก้ไข สิ่งสำคัญผู้จัดทำรายงานต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเอง

๑.๔ ชั้นจัดพิจารณารายงาน

ซึ่งขณะนี้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณา ทั้งนี้ ในส่วนขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๕๖ วรรคสองของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของ

คณะกรรมการร่างกฎหมายองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมว่าจะเข้ามาอยู่ในขั้นตอนใดของการพิจารณารายงาน

การพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ควรจะต้องประกอบ ด้วย ๒ ส่วน คือ การพิจารณารายงานโดยสาธารณชน (Public Review) และการพิจารณารายงานทางเทคนิค (Technical Review) แต่ในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีการพิจารณารายงานโดยสาธารณชนอย่างแท้จริง มีเพียงการพิจารณารายงานทางเทคนิค และมีเพียงการรวม Public Review ไว้ทางอ้อมเพราะมีผู้แทนขององค์กรเอกชนร่วมอยู่ในคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงาน ซึ่งอาจจะไม่ทราบข้อเท็จจริงหรือความพร้อม ความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง มีผลให้การพิจารณารายงานนั้นไม่สามารถนำไปก่อสร้างหรือดำเนินโครงการได้ เพราะเกิดการต่อต้านตามมาในภายหลัง หรือเกิดความไม่เห็นด้วยของสาธารณชน จะกลายเป็นการลงทุนศึกษาโดยไม่เกิดประโยชน์

ในส่วนของผู้พิจารณาเอง ก็มีผลสำคัญในการผลักดันให้เกิดโครงการหรือระงับโครงการต่างๆ หากโครงการนั้นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบมากจนเกินไป ซึ่งผู้พิจารณารายงานควรพิจารณาบรรณในวิชาชีพเช่นเดียวกัน เพราะสิ่งแวดล้อมถือเป็นสมบัติของประชาชนทั้งประเทศ หากเกิดการพัฒนาโครงการใดๆ ไปแล้วก่อให้เกิดผลกระทบ และไม่สามารถแก้ไขได้ ย่อมเกิดความเสียหายกระทบไปยังส่วนอื่นๆ ดังนั้นผู้พิจารณารายงานควรศึกษาอย่างรัดกุม ครอบคลุมทุกประเด็นที่ควรศึกษา รวมถึงให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ของผู้ประกอบการเพียงบางกลุ่ม การพิจารณารายงานก่อนดำเนินโครงการจึงจะเป็นโครงการพัฒนาที่มีประโยชน์ และเป็นโครงการที่มีแผนงานและมาตรการสำหรับป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง

๑.๕ ขั้นตอนติดตามตรวจสอบ

การติดตามตรวจสอบเป็นสิ่งที่ต้องกระทำตลอดเวลา โดยกำหนดเป็นระยะๆ ตามที่กำหนดขึ้นจากเจ้าของโครงการ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพราะการติดตามตรวจสอบมีส่วนสำคัญหลายประการได้แก่

- ๑) หาประสิทธิภาพของโครงการพัฒนาต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- ๒) ศึกษาหาความเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบ

จากโครงการ

- ๓) ศึกษาความถูกต้องจากการคาดคะเนไว้
- ๔) เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงหาแนวทางป้องกันและจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะมีข้อผิดพลาดในช่วงการศึกษาในบางส่วน
- ๕) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานบางรายการที่อาจสูญหายไป และจัดทำให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- ๖) ถือเป็นกรดำเนินการตามข้อกำหนด ลดความเสี่ยงในการเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ในระดับหนึ่ง

สิ่งสำคัญคือต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานผู้อนุญาตติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการในรายงาน รวมทั้งการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีการเปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบ รวมทั้งให้ผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนร่วมติดตามตรวจสอบ ทุกฝ่ายต้องมีความตระหนักถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังจากการดำเนินโครงการ ไม่ควรปล่อยให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดรับผิดชอบ และสิ่งสำคัญคือเจ้าของโครงการหรือผู้ประกอบการต้องจัดการตามแผนงานหรือมาตรการที่ได้กำหนดไว้ในเล่มรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างครบถ้วน

ในส่วนของหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบติดตามตรวจสอบต้องเคร่งครัดและรัดกุมในทุกๆ ด้าน เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมล้วนเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ไม่สามารถเลือกปฏิบัติในส่วนหนึ่งส่วนใดได้ แต่ต้องพิจารณาในประเด็นสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกันกับการดำเนินโครงการนั้นๆ ควรมีหน่วยเคลื่อนที่เร็วในพื้นที่ต่างๆ เพื่อติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้อย่างทันทั่วทั้งที่ รวมถึงการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ข้อมูลต่างๆ เพื่อให้การทำงานด้านการติดตามตรวจสอบมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ ทั้ง ๕ ขั้นตอนที่กำลังมาข้างหน้า ควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่จะต้องนำมาปฏิบัติให้เกิดผลจริง ซึ่งจะเป็นการลดความขัดแย้งในการพัฒนาโครงการต่างๆ ทุกขั้นตอน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า แม้ว่าในปัจจุบันทิศทางของการพัฒนาประเทศจะเน้นการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทั้งทางด้านงบประมาณ การจัดการยุทธศาสตร์ บริหารจัดการด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ ขณะนี้เกิดปัญหาการจัดการองค์ความรู้ ที่ถูกต้องสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร ทั้งๆ ที่ในปี ๒๕๔๔

การจัดงบประมาณจะมีผลในการบังคับให้มีการถ่ายโอนอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างจริงจัง ดังนั้นกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องปรับทิศทางการปรับปรุงขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวทางการถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่นด้วย

๒. แนวทางการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องจากข้อจำกัดของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ยังไม่ได้ระบุให้ชัดเจนว่าประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนใดของกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยรูปแบบวิธีการใด และจากการที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้ประชาชนองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการให้ความเห็นและมีความเห็นคัดค้านโครงการพัฒนาต่างๆ ของโครงการและกิจการของรัฐและกิจการของเอกชนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๓ การปรับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำเป็นที่จะต้องยึดหลักการให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น และเน้นการมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ โดยจะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับใด อยู่ในขั้นตอนใดของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยจำแนกระดับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน ส่วนใดบ้างที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนใด ระดับใด ไม่ว่าจะเป็นระดับการรับรู้ ปรีกษาหารือ ร่วมตัดสินใจหรือประชามติ โดยจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของหลักความยุติธรรมและความถูกต้อง ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะต้องนำไปพิจารณาหาแนวทางการจัดวางรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมออกมาในแนวทางการแก้ไขโดยการออกกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศกระทรวง เพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติสามารถบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

การศึกษารูปแบบการดำเนินการจากต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบของการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ระบบในประเทศไทยมองเห็นภาพการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนได้ชัดเจน โดยประเทศสหรัฐอเมริกา จะจัดทำ EIA และจัดทำ Draft Environmental Impact Statement (Draft EIS) คือรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ผ่านการตรวจสอบทางด้านเทคนิคสิ่งแวดล้อมต่างๆ แล้ว เมื่อต้องการให้มีการยอมรับของประชาชน จะต้องให้ผู้สนใจไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชน หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบร่วมให้ความคิดเห็นอีกอย่างน้อย ๑ ขั้นตอน และเมื่อผ่าน

ขั้นตอนดังกล่าวแล้ว ซึ่งหมายถึงการยอมรับในโครงการจะต้องเผยแพร่ให้ทุกคนหรือหน่วยงานที่สนใจได้รับทราบด้วย รายงานสรุปที่ผ่านขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ จะต้องมามีข้อมูลที่ประชาชนออกความเห็นด้วย ซึ่งในประเทศไทยยังไม่เกิดการดำเนินการในรูปแบบที่ได้กล่าวมานี้

๓. แนวทางการปรับปรุงความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ในการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกันอย่างเป็นบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการระดับจังหวัด เพื่อให้ทำหน้าที่พิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน การจัดทำระบบรายชื่อผู้ชำนาญการอย่างเป็นระบบ การนำระบบการบริหารองค์ความรู้ การนำการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดระเบียบ บทลงโทษกรณีการไม่นำมาตรการสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติในขั้นของการติดตามประเมินผล และต้องมีการวางกลไกที่ทำให้องค์กรทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่นสามารถทำงานให้สอดคล้องประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากที่ผ่านมาการดำเนินงานทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นยังมีความขัดแย้งกับหน่วยงานส่วนกลาง รวมถึงองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะการจัดการยังไม่เป็นระบบ แยกกันใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นแต่ไม่มีผู้รับผิดชอบที่แท้จริงในกรณีที่เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาทุกฝ่ายต้องร่วมประชุมหารือและทำความเข้าใจถึงขอบเขตความรับผิดชอบ และทุกฝ่ายต้องร่วมกันดูแลและรักษาภาพสิ่งแวดล้อม รวมถึงร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาโครงการที่จะเกิดขึ้น ต้องพิจารณาตามความถูกต้อง อย่าเห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ทุกๆ ฝ่ายต้องประสานงานกันโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อให้การพิจารณาโครงการต่างๆ เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

๔. แนวทางการจัดตั้งกองทุนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อจำกัดทางงบประมาณด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณในการตรวจสอบพื้นที่ งบประมาณค่าตอบแทน คณะกรรมการผู้พิจารณารายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ค่าจ้างผู้เชี่ยวชาญอ่านรายงานฯ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็น

ของประชาชน โดยข้อเสนอในการจัดตั้งกองทุนใน ๒ รูปแบบ คือ กองทุนสังกัดหน่วยงานอิสระ และกองทุนสังกัดหน่วยงานราชการ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน ไม่ว่าจะการจัดตั้งกองทุนจะออกมาในรูปแบบใด การบริหารจัดการกองทุนจะต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ จะต้องศึกษาพิจารณาเปรียบเทียบกับกองทุนในลักษณะคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นกองทุนของสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือกองทุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ศึกษาถึงข้อดี ข้อจำกัด ของการบริหารจัดการกองทุนเพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

๕. แนวทางจัดตั้งองค์การมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โดยมีข้อเสนอให้จัดตั้ง “องค์การมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม” ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งจะมีฐานะเป็นองค์การของรัฐที่ใช้รูปแบบพิเศษ ไม่ผูกพันกฎระเบียบ การปฏิบัติและข้อบังคับของระบบราชการ มีความเป็นอิสระ คล่องตัวในการบริหารจัดการด้านคน ด้านการเงิน เข้ามาทำหน้าที่ในการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม กำกับ ตรวจสอบ ประเมินผล การจัดหาและบริหารทรัพยากร การพัฒนาองค์ความรู้และการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ควรสนับสนุน อย่างไรก็ตาม การวางเครือข่าย ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานหลักเดิม เช่น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญระดับจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสอดคล้องประสานกับการดำเนินงานขององค์การใหม่นี้อย่างไร ขึ้นอยู่กับการออกแบบองค์การที่คำนึงถึงความเชื่อมโยงของกลไกต่างๆ ให้สามารถดำเนินงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม สิ่งสำคัญในการจัดตั้งองค์การมหาชนด้านการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ควรดำเนินการบนพื้นฐานของความเป็นกลาง ความถูกต้อง เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

๖. แนวทางการปรับปรุงผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ซึ่งได้เสนอให้มีการจำแนกผู้มีสิทธิทำรายงานฯ เป็นประเภทนิติบุคคลและคณะบุคคล โดยการจำแนกประเภทผู้ชำนาญการศึกษาคณะบุคคลสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไป และผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน และกำหนดให้นิติบุคคลและคณะบุคคลจะต้องจัดให้มีคณะผู้ชำนาญการศึกษา

ผลกระทบสิ่งแวดล้อมประจำอย่างน้อย ๑ คน ผู้ชำนาญการเฉพาะด้านอย่างน้อย ๒ คน ซึ่งเป็นคนละด้าน และผู้ช่วยผู้ชำนาญการสิ่งแวดล้อม ๔ คน ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จะต้องมีการประเมินคุณสมบัติผู้ชำนาญการศึกษผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อทำหน้าที่พิจารณา ออกใบอนุญาต ต่ออายุใบอนุญาต สั่งพักและเพิกถอนใบอนุญาต การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการกำหนดจรรยาบรรณผู้ชำนาญการ หลักการต่างๆ เหล่านี้เป็นหลักการที่ควรสนับสนุน เนื่องจากเพื่อเป็นมาตรการส่งเสริมให้ผู้ชำนาญการวิเคราะห์ ศึกษาข้อมูล คาดการณ์ความเสี่ยง ในการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่จะเกิดผลกระทบด้านต่างๆ โดยยึดหลักแห่งวิชาชีพ เป็นกลาง คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของผู้ประกอบการหรือผู้ว่าจ้างให้จัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

๗. แนวทางการปรับปรุงการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการจัดทำรายงานฯ

โดยจะมีการทบทวนและปรับปรุงการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น ๘ กลุ่มดังนี้

- ๑) กลุ่มเชิงพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม
- ๒) กลุ่มเหมืองแร่
- ๓) กลุ่มอุตสาหกรรม
- ๔) กลุ่มคมนาคม
- ๕) กลุ่มโครงการบริการชุมชนและที่พักอาศัย
- ๖) กลุ่มแหล่งน้ำ
- ๗) กลุ่มพลังงาน
- ๘) กลุ่มพิเศษซึ่งเป็นโครงการที่ไม่ต้องขออนุญาตจากทางราชการตามกฎหมาย

ไม่ว่าจะมีการปรับปรุงการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการในการจัดทำ รายงานฯ เพื่อให้มีการใช้ การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการพัฒนา ได้อย่างยั่งยืนและสมดุล มีทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ไปถึงชั่วรุ่นลูกหลานในอนาคต แต่หาก ผู้ประกอบกิจการ หน่วยงานผู้ที่เกี่ยวข้อง กลไกต่างๆ ที่เป็นผู้ปฏิบัติขาดจิตสำนึกในการคำนึงถึง ประโยชน์ของสาธารณะและผลประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริงก็ยากที่จะดำเนินงานให้บรรลุผล

โครงการแต่ละกลุ่มที่กำหนดขึ้นมาี้ ต้องคำนึงถึงดัชนีสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ต้องกำหนดลักษณะ ขนาดโครงการ ให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างทางด้านกฎหมายให้ผู้ประกอบการ/เจ้าของโครงการเอาเปรียบสังคมโดยรวม อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนดประเภทของโครงการต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนในแต่ละกลุ่มประเภทโครงการ และอธิบายทุกดัชนีที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุม

๘. แนวทางการบูรณาการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านสังคมและสุขภาพ

จะต้องให้ความสำคัญต่อเรื่องผลกระทบทางสังคมและสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยให้มีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมของโครงการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การพิจารณาความเสี่ยงในการเกิดผลกระทบ มาตรการป้องกันและลดผลกระทบ โดยให้รายงานความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นผลกระทบดังกล่าว รวมทั้งการจัดประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนโดยเปิดเผยเพื่อให้โครงการเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนในพื้นที่ ป้องกันและแก้ไขปัญหาล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้น

เนื่องจากมนุษย์ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินโครงการต่างๆ ได้รับทั้งผลกระทบที่ดีและผลกระทบที่ไม่ดี ส่งผลต่อสังคม เศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ โดยเฉพาะสุขภาพอนามัย ดังนั้นการประชาสัมพันธ์โครงการ การเข้ามาศึกษาข้อมูลในพื้นที่ ควรเข้ามาดำเนินการอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูล ร่วมกันคิด แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ ประชาชนรับทราบ และมีส่วนร่วมในการร่วมวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

จากการที่ได้นำเสนอข้อมูลแนวทางและข้อเสนอแนะทั้ง ๔ ประเด็นข้างต้นไปแล้วนั้น หากหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการ/เจ้าของโครงการต่างตระหนักและมีจิตสำนึกร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวม และทำความเข้าใจเพิ่มเติมตั้งแต่เริ่มดำเนินการศึกษา ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากโครงการต่างๆ จะสามารถมีแนวทางป้องกันแก้ไขได้เป็นอย่างดี และจะเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน และสมดุลต่อไป

บรรณานุกรม

หลักสูตร "การพัฒนานักบริหารระดับสูง" รุ่นที่ ๑
ระหว่างวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ - ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

บรรณานุกรม

- กนกพร สว่างแจ้ง. ๒๕๔๐. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร.
 ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- เกษม จันทร์แก้ว. ๒๕๔๐. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. จาก www.oepd.go.th.
 เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔.
- เกษม จันทร์แก้ว. ๒๕๔๐. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. อักษรสยามการพิมพ์.
- สัจจา เข้มแน่นงาน. การบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร. จาก <http://www.chula.ac.th/college/law/eia.htm> เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๔.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๔๗. ข้อมูลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการ. กรุงเทพมหานคร. จาก http://www.onep.go.th/eia/page_EIA.html เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๔.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๔๗. คู่มือการติดตามตรวจสอบและประเมินผลจากโครงการที่จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. บริษัทเทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ๒๕๔๗. เอกสารประกอบการรับฟังความคิดเห็นการปรับปรุงระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. บริษัทเทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด.
- อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา. ๒๕๔๗. การศึกษารูปแบบเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ประวัติผู้ศึกษา

หนังสือ "การพัฒนามาตรการระดับสูง" (ฉบับที่ ๑)
ระหว่างวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ - ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นางพรพิศ เพชรเจริญ

วัน เดือน ปี และสถานที่เกิด ๒ กรกฎาคม ๒๕๐๖ ณ จังหวัดนครราชสีมา

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี รัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๒๗

ปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๓๔

ปริญญาโท นิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๙

ประสบการณ์การทำงาน

- วิทยากรและนิติกร กองกรรมาธิการ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๓๐-๒๕๔๑)
- เลขานุการเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๔๑)
- ผู้อำนวยการกลุ่มงานพิธีการทูต สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (๒๕๔๑-๒๕๔๕)
- ผู้อำนวยการกลุ่มงานองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศเอเชียและแปซิฟิก (๒๕๔๕)
- ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการรับฟังการปรึกษาพิจารณาแผนพัฒนาการเมือง
ในคณะกรรมาธิการวิสามัญร่างแผนพัฒนาการเมืองแห่งชาติ
สภาผู้แทนราษฎร (๒๕๔๑)
- กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ (มกราคม - กรกฎาคม ๒๕๔๒)
- อนุกรรมการและเลขานุการฝ่ายพิธีการต้อนรับและอำนวยความสะดวกในการจัดการ
ประชุมสมัชชาใหญ่องค์การรัฐสภาอาเซียนครั้งที่ ๒๒ ระหว่างวันที่ ๒-๗ กันยายน ๒๕๔๔
ณ กรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์การฝึกอบรม

- อบรมหลักสูตรสำหรับผู้ใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงาน Intensive Language Course
(ILC) กรมวิเทศสหการ กระทรวงการต่างประเทศ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๔๔)
- อบรมหลักสูตร "ผู้นำการเมืองยุคใหม่" รุ่นที่ ๑ สถาบันพระปกเกล้า
(มีนาคม - สิงหาคม ๒๕๔๗)

ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการกลุ่มงานคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สำนักกรรมาธิการ ๓

สถานที่ทำงาน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ กรุงเทพมหานคร

โทร ๐๒ ๒๔๔๒๓๖๑ โทรสาร ๐๒ ๒๔๔๒๓๖๐

e-mail address : pompith@parliament.go.th

